

L' ART DEL PAGÈS

SECCIÓ DOCTRINAL, AGRONÓMICA Y BIBLIOGRÁFICA.

BIBLIOGRAFÍA.

MEMORANDUM sobre el pasado, el presente y el porvenir de la Sociedad Canal de Urgel, redactado por encargo de los Sres. Accionistas y Obligacionistas de la misma, por D. Domingo Call.

Lo jove enginyer agrícola belga Sr. Call ha tingut la galanteria de remetre'ns un exemplar de son ben redactat *Memorandum*, que agra'him en tot lo que val, reitere'ntli nostres serveys pera la propaganda dels coneixements agrícolas.

Nos sembla molt útil la marxa progressiva de las milloras á realisar, que dit senyor indica. Vejintse, sino, las que proposa:

1.ª—Facilitar lo capital sens la tiranía de la usura, á un módich interés ab garantía de fincas.

2.ª—Atenent á las necessitats de temporada y evitant, pera remediarylas, gasto al prestatari, pendre en garantía, cullitas.

3.ª—Atenent á las bonas condiciones morals del neces-

sitat, s' estableixi lo cr  dit personal garantit ab laboriositat y honrad  s.

4.  —Establir una Granja-modelo ahont se dongui instrucció teórica-práctica tan necessaria    la perfecci   del cultiu.

5.  —Empleant l' estimul con germán de producció, celebrar concursos agrícolas de productos y travalls.

6.  —Aprofitar las primeras materias y facilitar los productos elaborats, empleant los brassos sobrants del cultiu, establint industries rurals.

7.  —Celebració de concursos industrials-agraris.

Quadros    la ploma.

Agrahim l' envio que D. Simon Alsina y Clos nos ha fet de sa obra titolada *Quadros    la ploma*.

Vint quadros en prosa componen lo vol  m del Sr. Alsina, formant un tomo de 240 planas d' amena lectura, que pot obtenirse per 3 pessetas.

Sense renunciar    la publicació de algunas de sas narracions, hem de manifestar que sentim no poder insertarlas en *L' Art del Pag  s* porque la falta d' espay nos impideix transcriurelas integras; no obstant, molt ser   que algun dia nostres lectors no entretingan agradablement una estona ab la lectura d' alguns de sos trossos, que tenen verdadera fesom   campestre.

Ab aix  , creur  m cumplir millor nostre com  s, ja que la indole de nostre setmanal nos priva de ferne un judici crític, si bé merescut, incapassos de ferlo ab l' acert d' una *ploma* com la dels *Quadros* que 'ns ocupan.

Idilis y baladas.

Aquest es lo titol que D. Manel Ribot y Serra de Sabadell ha donat á una colecció de poesías que acaba de publicar y qual adquisició no costa mes que una pesseta en las principals llibrerías de Barcelona.

Es una toya de flors que no n' hi ha cap de marcida y que totas fan bona flayre, lo qual no té res d' estrany ja que totas ellas han sigut premiadas en distints certámens.

Aquestas 15 composicions poéticas, se titulan: la guitarra, la boja, la caritat, la presentalla, lo tamborinayre, rosella, los náufrechs, lo riu y la flor, la p untayre, lo passa-rius, aniversari, mestre Jan, lo jardiner, la Primavera y las aurenetas, totas ellas de bon sabor.

Felicitém al amich Ribot per la acertada idea d' aplegar en un llibre sos *Idilis y baladas*, que han merescut honrosa distinció, guanyada en bona lluyta.—T.

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRACTICA.

Eynas ó máquinas pera regar. (*)

III y últim.

No es lo nostre pais dels que tenen moltes ayguas embassadas, ants al contrari casi bé totas corren massa, però no per aixó la naturalesa ha volgut que quedissim sense, y en alguns llocs de

---

(*) Végintse los dos números anteriors.

la marina y de l' Urgell, hi ha terrenos que si se cultivavan donarian bona renda, y are com are no donan més que febres y malalties.

Las máquinas ó eynas que serveixen pera aixugar aygua-molls, son totes las que pujau aygua bruta, á poca alsada, y en gran quantitat; aixis es que també poden servir pera regar, si los terrenos se troban prop d' un riu ó canal que l' aygua corri molt poch.

Las que mes resultat donan, son la cullidora doble, lo timpá, y lo caragol.

La cullidora es una caixa de fusta mes ó menos llarga, dividida en dos per un travesser que li fa de pivot y li fa fer la balansa.

Als caps hi ha una trapa, que deixa entrar l' aygua quan baixa, y la reté quan puja pera deixarla caure pel centre.

Un home á cada cap la fan anar, fent com si se gronxeissin.

La altura á que tira l' aygua, es tot lo mes un metro, y dos homes trehuen com unas 200 cargas per hora.

Son cost es proximament 300 pessetas.

Pera regar n' hi ha de senzillas que las fa anar un home sol, y treu proximament 80 cargas per hora.

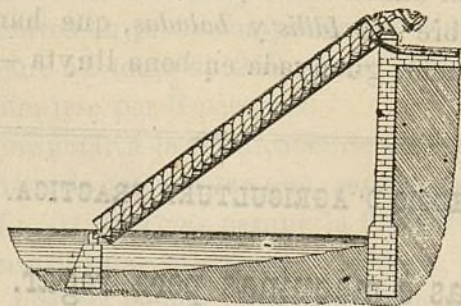

Fig. 192. Caragol d' aygua.

Lo timpá, es una roda ab compartiments repartits en forma d' espiral, que pren l' aygua per la bora y la llensa pel mitj, y pot ferse moure per caballeria ó per un home.

Quan te de ser moguda per un home, porta unas estacas al rededor, y l' home treballa com si pujés una escala.

Pot aixecar l' aygua fins á 2 metros, y proximament 80 cargas per hora.

Son valor no passa de 1000 pessetas.

Lo caragol es lo aparato mes usat.

A Holanda ne tenen á milérs, pera desayguar los pantános y rechs de que está plé lo país, fentlos moure per molins de vent.

Consisteix eixa màquina en un canó de fusta, dins lo qual hi ha un caragol, semblant á los que tenen las fàbricas de farina pera fer caminar lo blat.

Pot esser mogut per un molí de vent, per un animal, ó per un home.

En los dos primers casos, á son centre hi ha una urriola pera jugarhi una corda, y si te de moure 'l un home, en compte de curriola porta una maneta.

Aixeca l' aygua fins á 3 metros, y proximament 80 cargas per hora.

Son cost es de 600 pessetas.

Totas eixas màquinas ó aparells no s' espatllan, y funcionan del mateix modo, encare que l' aygua siga térbola ó molt bruta, fangosa ó plena de sorra ó arena.

Los construheix si n' hi demanan, la casa Soler de Barcelona, carrer d' Ausias March, n.º 149.

Hem indicat ja als agricultors los enginys de mes utilitat, pera la cuestió d' ayguas y regadius, valentse de sas propias forsas y dins de sa propietat, però en las encontradas que hi haja un riu gros, ó aquellas en que un torrent atravessant encaixonat entre montanyas, siga fácil de deturar-lo; si per medi d' una associació podian lograr la construcció d' un pantáno, canal ó barratje, cambiarian per complert lo modo de viure en lo país, donchs allavors hi hauria aygua á dojo y pera tothom.

Lo terme mitx del cost del aygua en alguns pantános fets á Fransa en bonas condicions, es de 20 cargas per cada céntim, y lo preu en la generalitat dels canals, es de 12 á 15 cargas per céntim.

Peró si las envejas, rivalitats, ó altres causas, impideixen de poder disfrutár d' un rego general, espólsin á lo menos nostres agricultors la deixadesa, y cadascú en sa hisenda, tracti de procurar-se los elements mes propis, per aumentár son ben estar y los

rendiments de sas masias, donchs aquets anys nos han ben ensenyat que no podém olvidar la terra; mare carinyosa que no abandona als que s' ocupan d' ella, y que dona sempre un roure per un aglà, y una espiga per un grà.

SECCIO DE VARIETATS.

La sàlvia.

Creyèm oportú copiar lo següent, com d' interès pera nostres lectors:

«*Le Petit Journal de la Santé* ha publicat un interessant article de Mr. A. Bué, qual objecte es de donar á conèixer la hermosa y graciosa planta coneguda per la *salvia*. Com son nom ja indica, es d' una virtut benfactora.

«Després de ressenyar sa forma, elogiar sa fragància y de recomanarla com planta de saló, Mr. Bué descriu aixís l' origen y condicions de planta tan maravellosa.

La *salvia*, diu, fou molt coneguda en remots temps. Hipócrates, entre altres, la anomena *herba santa* ó *sagrada*, y la presentaba com la panacea universal, podent curar cuantas malalties afligeixen á la desventurada humanitat.

«Per ultim la *salvia*, desde la mes remota antiguitat, està reconeguda com lo millor reconstituyent de las forsas vitals, donchs que activa la circulació y vigorisa los organs debilitats, debent afegir que son balsámich perfum es lo millor desinfectant que podém tenir en nostras habitacions contra tot género de microbis.»

Importació de gallinas.

Segons una estadística publicada per lo *Diari de Barcelona* en sa edició de la tarde del 10 de Maig de 1878 y extreta d' una memoria que nostre cònsul en Cette enviá al Ministre d' Estat, resulta: que en 1875, Barcelona rebé de Cette per la via marítima, 13,533 gabias

de gallinas que á 40 caps per gabia (terme mitj), formen un total de 541,320 gallinas, sense contar las importadas d' altres procedencias y las que entraren per la via terrestre.

Desde aquella fetxa la importació ha anat sempre en augment, per manera que avuy, no sols som tributaris dels francesos, si que també dels italians que fan una concurrencia respectable á aquells. Segons datos fidedignes proporcionats per los mateixos comerciants, no baixan de 300,000 á 400,000 pessetas mensuals las que surten pera l' extranjer en cambi de las gallinas que rebem.

Revista vinicola.

Desde nostra última revista, l' aspecte dels mercats molt poch ha variat á pesar de la gelada de mitjans del mes passat que indubtablement ha causat bastant dany en los vinyats en que la vegetació estava ya bastant avansada, especialment en los terrenos fondals que han suferit molt mes. Si las transaccions se haguessin trobat en periodo d' activitat, á bon segur que lo desastrós efecte d' aquesta gelada primaveral se hauria fet sentir en lo preu; mes, res es prou per aixecarlos d' aquesta atonia. Tot lo mes que haurá fet, será no deixar decaure los preus á que se fan las pocas compras que arriban á realisar-se. Calma, y mes calma, es la que domina en tots los mercats y en aquesta situació las casas exportadoras escoltan com qui sent ploure las noticias mes ó menos desconsoladoras que li arriban de las diferents comarcas. Tot aixó, afegit á la tristíssima situació creada ab la desdixada fabricació de brevatjes, dits *vins artificials*, que tant y tant se ha generalisat, fins lo punt que sembla que tots los grans centros de població se hagin donat de baixa en beure vi; puig que aquestossols, y no s' hi veu, podrian donar, sinó animació, quan menos un regular moviment en las compras de vins. Los preus donchs, continuan los mateixos anteriorment avisats, aixó es, de 18 á 20 pessetas carga, per los vins de color de cirera, del Vallés y altres comarcas; de 20 á 25 per los de mes color y forsa, segons ells, en lo Panadés y de 25 á 30 los superiors del camp de Tarragona, Vendrell, Sitjes y Vilanova y de 30 á 40 pessetas carga, segons clase y siga, de la part alta ó baixa del Priorat.

De Fransa, lo mercat de París paga los vins espanyols, refor-
sats à 15 graus centígrados, de 35 à 45 franchs l' hectolitre, los
negres superiors d' Alicant; de 35 à 40 los d' Aragó y Benicarló,
de 30 à 35 los negres de Catalunya y de 28 à 20 per los de color de
cisera, solsament que las operaciós sont sumament limitadas.

En los mercats de Cette, Narbona, Beziers y demás del miij dia
de Fransa, las pocas vendas se fan als preus de 32 à 36 franchs l'
hectolitre per los superiors d' Alicant, Benicarló y Aragó; de 25 à
28 per los negres de Catalunya y de 20 à 22 per los de color de ci-
rera, tots à 15 graus de forsa alcohólica.

Barcelona 5 de Maig de 1887.

J. G.

CALENDARI FILOXÉRICH.

MAIG

Estat del paràssit.—Obertura del ou d' hivern. Avivament sote-
rrani. L' insecte surtit del ou d' hivern puja à las fullas ó arriba à
las arrels.

Investigacions dels périts—Se pol, tal volta, sorprendre al jove
insecte surtit en las galas caminant sobre la fusta ó horrons.

Operacions y tractaments.—En lo cas de descobrir l' insecte
surtit del ou d' hivern sobre la fusta aérea, podria aconsellarse la
untura d' aquesta.

IMPRENTA DE VÍCTOR BERDÓS Y FELIU, TAPINERÍA, 17.—BARCELONA.